

Ortaokul Öğrencilerinin Okula ve Okul Rehberlik Servisine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi¹

 Neşe KURT DEMİRBAŞ
Milli Eğitim Bakanlığı
nesekurt87@hotmail.com

 Seda SEVGİLİ KOÇAK
Milli Eğitim Bakanlığı
sevgili_seda@hotmail.com

Gönderilme Tarihi: 06/10/2019

Kabul Tarihi: 17/03/2020

Yayınlanma Tarihi: 31/03/2020

DOI: [10.30855/gjes.2020.06.01.004](https://doi.org/10.30855/gjes.2020.06.01.004)

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler:

Tutum,
Okul,
Rehberlik servisi,
Ortaokul

ÖZET

Öğrencilerin okulda buldukları süre dikkate alındığında ailelerinden çok daha uzun süreyi okulda arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle geçirdikleri görülmektedir. Burada geçirdikleri zamanın kaliteli olması aynı zamanda bilişsel, duyuşsal ve davranışsal gelişimlerine katkı sağlaması oldukça önemlidir. Bu araştırma ile ortaokul öğrencilerinin okula ve okul rehberlik servisine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 5, 6, 7 ve 8. sınıflara devam eden 240 öğrenci oluşturmuştur. Analizler sonucunda çalışmanın bulgularına bakıldığında rehberlik servisine yönelik tutumları ile okula yönelik tutumları arasında orta; rehberlik servisine yönelik tutum toplam puanı ile okula yönelik tutumun akran etkileşimi, okul algısı, akademik benlik, motivasyon alt boyutlarında orta; okula yönelik tutum toplam puanları ile rehberlik servisine yönelik tutum alt boyutlarından rehberlik servisini olumlu değerlendirme ile arasında orta düzeyde bir ilişki bulunmuş ancak rehberlik servisini olumsuz değerlendirme alt boyutu ile düşük düzeyde bir ilişkiye ulaşılmıştır. Erkek ve kız öğrencilerin okula ve rehberlik servisine yönelik tutum toplam puanları kıyaslandığında kızların erkeklere göre hem rehberlik servisine hem de okula yönelik daha yüksek olumlu tutuma sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Sınıf düzeyinin okul rehberlik servisine yönelik tutumları üzerindeki etkisinde ise 5. sınıfların, 6. ve 8. sınıf puan ortalamalarından; okula yönelik tutum toplam puanı üzerindeki etkisinde de benzer şekilde 5. sınıfların, 6., 7. ve 8. sınıf puan ortalamalarından anlamlı bir biçimde farklılaştığı bulunmuştur. Elde edilen bulgular mevcut alan yazın bağlamında tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

¹ Bu çalışma 19-22 Haziran 2019 tarihinde VIth International Eurasian Educational Research Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur

Investigation of Middle School Students' Attitudes towards School and School Guidance Service in Terms of Various Variables

Article Info

Keywords:
Attitude,
School,
Guidance service,
Middle school

ABSTRACT

Considering the length of time, the students were in school, it was seen that they spent much longer time with their friends and teachers than their families. The aim of this study is to determine the relationship between middle school students' attitudes towards school and attitudes towards school guidance service. The sample of the study consisted of 240 students; 5th, 6th, 7th and 8th grades. As a result of the analysis, when we look at the findings of the study, it was found that the attitudes towards guidance service and attitudes towards school were moderate; total score of attitudes towards guidance service and peer interaction of school attitude, school perception, academic self, motivation subscale; There was a moderate relationship between the total scores of attitude towards school and the positive evaluation of the guidance service, which is one of the attitudes towards the guidance service, but a low level relationship was reached with the negative evaluation of the guidance service. When the total scores of attitudes towards school and guidance service of male and female students were compared, it was concluded that girls had higher positive attitudes towards both guidance service and school than boys. The effect of grade level on the attitudes towards the school guidance service was determined by the grade point averages of Grade 6 and Grade 8; similarly, it was found that the 5th grade grades significantly differed from the 6th, 7th and 8th grade average scores.

GİRİŞ

İnsanlar yaşamları süresince karşılaştıkları durumlar, olaylar karşısında çeşitli davranışlar gerçekleştirmektedirler. Gerçekleştirilen bu davranışların altında bireylerin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal özellikleri bulunmaktadır. Bireylerin davranışlarının altında yatan bu nedenleri ve tutumlarını belirlemek oldukça önemlidir. Çünkü tutumlar, bireylerin davranışlarını ve sosyal algılarını belirleyen en önemli psikolojik özelliklerden biri olarak kabul edilmektedir (Alıcı, 2013). Tutum kavramı farklı şekillerde tanımlanmakla birlikte, Allport'a (1967) göre, "psikolojik" bir nesneye yönelen "olumlu ve olumsuz" olarak değerlendirilen, yaşantılar sonucu oluşan bireylerin davranışları üzerinde yönlendirici etkiye sahip, duyuşsal, bilişsel ve davranışsal hazırlık durumudur.

Okula yönelik tutumun da bu üç boyut kapsamında ele alınarak incelenmesi gerekmektedir. Bilişsel boyutu için akademik gelişimi ve ders başarısı; duyuşsal boyutu için okulu nasıl değerlendirdiği eğlenceli mi sıkıcı mı ya da okulda neler hissettiği mutlu mu yoksa mutsuz mu olduğu; davranışsal boyut da ise okul içi derse katılım performansı, okul içi etkinliklere katılımı ya da okuldan kaçma davranışı gösterilebilmektedir (Cheng ve Chan, 2003; İnceoğlu, 2010). Öğrencilerin okula yönelik tutumlarının, okula yönelik olumlu düşüncelere sahip olma, okulu sevme veya okulla ilgili olumlu duyuşsal giriş

özellikleri gösterme şeklinde olduğu söylenilebilir. Aynı zamanda okula yönelik olumsuz düşüncelere sahip olma ise okuldan nefret etme ya da okulla ilgili olumsuz duygulara sahip olması şeklinde ifade edilebilmektedir. Okula yönelik ilgi ve heyecan duyan öğrencilerin okula yönelik tutumu da olumlu olmakla birlikte okula daha iyi uyum sağlayabilmekte ve derslerde çok daha kolay öğrenebilmekte, diğer koşullar eşit tutulduğunda diğer öğrencilere göre çok daha hızlı ve yüksek oranda öğrenebilmektedirler (Bloom, 1995). Aynı zamanda da okula yönelik olumlu ya da olumsuz tutum öğrencilerin okuldaki tüm birimlere yönelik duygu, düşünce ve davranışlarında da etkili olmaktadır. Okul rehberlik servisi de bu birimlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

Okullarda yaşanan, karşılaşılan olaylar, durumlar sonucunda okul rehberlik servisinin önemi gün geçtikçe daha iyi anlaşılmaktadır. Rehberlik ve psikolojik danışma öğrenci kişilik hizmetleri içinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Genel olarak rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti, kişinin kendini ve çevresini tanımada, kendini gerçekleştirme sürecinde bu alanı meslek edinip uzmanlaşmış kişiler tarafından sunulan bir yardım süreci olarak tanımlanmaktadır (Bakırcıoğlu, 2005). Bu yardım sürecinde gerçekleştirilen bütün faaliyetler eğitim sürecinin temel taşlarından birini oluşturmaktadır. Bu faaliyetler ile öğrencilerin kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim süreçlerinde yardım almasını sağlayan etkili çalışmalar ile bireyin yaşamında önemli ve kalıcı izler oluşturulmaktadır. Bu kapsamda rehberlik servisine yönelik de öğrencilerin tutumlarının belirlenmesi oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri yalnızca öğrencilere yönelik olmamakla birlikte aynı zamanda veliler, öğretmenler, idare ve hatta okulda görevli diğer personele de oldukça önemli katkılar sunmaktadır. Rehberlik servisinin asıl hedef kitlesi olan öğrencilerin rehberlik servisine yönelik tutumları rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanmalarını etkilemektedir. Bu çalışma ile hem okulun hem de rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin bir bireyin yaşamındaki önemi göz önüne alındığında öğrencilerin okula ve okul rehberlik servisine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin okula ve okul rehberlik servisine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlandığı için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında iki farklı ortaokulda öğrenim gören toplam 240 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Öğrencilerin Demografik özellikler

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kız	127	52.9
	Erkek	113	47.1
Sınıf	5	50	20.8
	6	54	22.5
	7	66	27.5
	8	70	29.2
Okul Adı	Aydın-Söke	138	57.5
	Ankara-Sincan	102	42.5
Rehberlik Servisine	Hiç	125	52.1
Başvurma	Ara Sıra	85	35.4
	Sık Sık	30	12.5
Toplam		240	100

Tablo 1'e göre araştırmaya katılanların 127'si (%52.9) kız ve 113'ü (% 47.1) erkek öğrenciden oluşmaktadır. Sınıf düzeylerine göre ise öğrencilerin 50'si (% 20.8) 5. sınıf, 54'ü (% 22.5) 6. sınıf, 66'sı (%27.5) 7. sınıf ve 70'i (%29.2) 8. sınıfta eğitim görmektedir. Bu çalışma kapsamında iki ayrı ortaokuldan veri toplanmış olup 138 öğrenci (%57.5) Aydın ilinde, 102 öğrenci (%42.5) ise Ankara'da öğrenim görmektedir. Rehberlik servisine başvuru sıklık durumları ise hiç, ara sıra ve sık sık olarak ele alınmıştır. Öğrencilerden 125'i (%52.1) hiç gitmediğini, 85'i (%35.4) ara sıra gittiğini ve 30'u ise (%12.5) sık sık gittiğini belirtmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilere ait demografik bilgilere ulaşmak amacıyla "Kişisel Bilgi Formu" öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik servisine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla "Rehberlik Servisine Yönelik Tutum Ölçeği (Kurt-Demirbaş ve Sevgili-Koçak, 2019)" ve okula yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla "Okula Yönelik Tutum Ölçeği (Uyan, 2013)" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu'nda, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerini, sınıf seviyelerini ve rehberlik servisine başvurma sıklığını belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır.

Rehberlik Servisine Yönelik Tutum Ölçeği: Sevgili-Koçak ve Kurt-Demirbaş (2019) tarafından geliştirilen ölçek toplam 2 boyut ve 18 maddeden oluşmaktadır. Birinci boyut olumlu değerlendirme 14 madde ve ikinci boyut olumsuz değerlendirme 4 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerliğine ilişkin bulgular RMSEA= .05, RFI= .907, RMR= .057, GFI=. 928, AGFI=. 908,

CFI=.96, NFI=.919 ve CMIN/DF= 1.867 şeklindedir. Güvenirliğine ilişkin bulgular ise ölçeğin tümüne ait Cronbach güvenirliliği .92; birinci faktöre ilişkin Cronbach güvenirliliği .92; ikinci faktöre ait Cronbach güvenirliliği .88 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test sonuçları ise .85 düzeyinde güvenirliliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Okula Yönelik Tutum Ölçeği: Uyan (2013) tarafından geliştirilen ölçek 4 boyuttan oluşmaktadır. Birinci boyut okul algısı 9 maddeden oluşmaktadır. Madde faktör yükleri .41 ile .70 arasında değer almıştır. İkinci boyut (8 madde) akademik benlik alt boyutu .53 ile .74 arasında değerler almıştır. Üçüncü boyut motivasyon 8 maddeden oluşmakta ve faktör yükleri .47 ile .63 arasında değişmektedir. Dördüncü boyut akran etkileşimidir 6 maddedir ve madde faktör yükleri .49 ile .72 arasında değişmektedir. Güvenirlilik katsayıları ise boyutlara göre sırasıyla .79, .80, .71 ve .71'dir. KMO değeri .84 bulunmuştur. Birinci boyutun öz değeri 6.49, ikinci boyutun öz değeri 2.91, üçüncü boyutun öz değeri 1.97 ve dördüncü boyutun öz değeri ise 1.72 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS21 programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmış ve ikili küme karşılaştırmalarında cinsiyet değişkeni için “bağımsız grup t-testi”, üç veya daha fazla küme karşılaştırmaları için sınıf değişkeninde “tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA)” kullanılmıştır. Tutum ölçekleri arasındaki ilişki ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular sunulmuştur.

Okula ve Okul rehberlik servisine yönelik tutumları arasındaki ilişki

Öğrencilerin okula ve okul rehberlik servisine yönelik tutumları arasındaki ilişki Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Okula ve Okul Rehberlik Servisine Yönelik Tutum Arasındaki İlişki

	Okul
Rehberlik	.523**

**p<0.01

Tablo 2 incelendiğinde rehberlik servisine yönelik tutum toplam puanı ile okula yönelik tutum toplam puanları arasında ($r = -.52, p = .00; p < .01$) orta ve anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu doğrultusunda rehberlik servisine yönelik olumlu tutuma sahip olan öğrencilerin okula yönelik tutumlarının benzer yönde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Okul rehberlik servisine yönelik tutumları ile okula yönelik tutum alt boyutları (akran etkileşimi, okul algısı, akademik başarı, motivasyon) arasındaki ilişki Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.

Okul Rehberlik Servisi Toplam Puanı ile Okula Yönelik Tutum Alt Boyutları Puanlarının Korelasyonu

	Okul Alt Boyutları			
	Akran E.	Okul Algısı	Akademik B.	Motivasyon
Rehberlik	.331**	.467**	.488**	.39**

**p<0.01

Tablo 3 incelendiğinde, rehberlik servisine yönelik tutum toplam puanı ile okula yönelik tutum alt boyutları olan akran etkileşimi .33, okul algısı .47, akademik benlik .49, motivasyon .39 düzeyinde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Okula yönelik tutumları ile okul rehberlik servisi alt boyutları (olumlu ve olumsuz) arasındaki ilişki ise Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.

Okula Yönelik Tutum Toplam Puanı ile Okul Rehberlik Servisi Alt Boyutları Puanlarının Korelasyonu

	Rehberlik Alt Boyutları	
	Rehberlik Olumlu	Rehberlik Olumsuz
Okul	.497**	.264**

**p<0.01

Tablo 4’te okula yönelik tutum toplam puanları ile rehberlik servisine yönelik tutum alt boyutları olan rehberlik servisini olumlu değerlendirme ($r = .50$; $p < .01$) arasında orta düzeyde bir ilişki bulunmuş ancak rehberlik servisini olumsuz değerlendirme alt boyutu ile ($r = .26$; $p < .01$) düşük düzeyde ilişkiye bulunmuştur. Büyüköztürk (2016), korelasyon kat sayısını mutlak değer olarak, .70-1.00 arasında olmasını, yüksek; 0.70-0.30 arasında olmasını, orta; 0.30-0.00 arasında olmasını ise düşük düzeyde bir ilişki olarak tanımlamaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin rehberlik servisine yönelik tutumları ile okula yönelik tutumları arasında düşük ve orta düzeyde pozitif bir ilişkinin olduğu yani okul rehberlik servisine yönelik olumlu tutuma sahip olan öğrencilerin okula yönelik tutumlarının da olumlu yönde artabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyet değişkenine ilişkin bulgular ve yorumu

Öğrencilerin okul rehberlik servisine ve okula yönelik tutum toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini ayrı ayrı belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t-testi Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5.

Okul Rehberlik Servisine Yönelik Tutum İle Okula Yönelik Tutumun Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Rehberlik	Kız	127	67.86	.86	9.72	4.06	.000
	Erkek	113	62.95	.84	8.89		
Okul	Kız	127	128.80	1.35	15.16	3.53	.001
	Erkek	113	120.95	1.77	18.80		

*p<0.01

Tablo 5 incelendiğinde erkek ve kız öğrencilerin rehberlik servisine yönelik tutum puanlarını kıyaslamak için bağımsız örneklem t-testi yürütülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda kızların puanları

(\bar{X} =67.86; S= 9.72) ile erkeklerin puanları (\bar{X} =62.95; S= 8.89; t(238)= 4.06, p= .00) arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Benzer şekilde erkek ve kız öğrencilerin okula yönelik tutum puanlarını kıyaslandığında elde edilen bulgular kızların puanları ile (\bar{X} =128.8 S= 15.16) erkeklerin puanları (\bar{X} =120.95, S= 18.80; t(238)= 3.53, p=0.01) arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bütün bu bulgular doğrultusunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre hem okula hem de rehberlik servisine yönelik daha yüksek olumlu tutuma sahip oldukları söylenilebilir.

Sınıf düzeyi değişkenine ilişkin bulgular ve yorumu

Öğrencilerin, okula yönelik tutum toplam puanları ile okul rehberlik servisine yönelik tutumları sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ayrı ayrı yapılan ANOVA sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Sınıf Düzeyinin Rehberlik Servisine ve Okula Yönelik Tutum Üzerindeki Etkilerine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Rehberlik	Gruplararası	1212.04	3	404.01			
	Gruplariçi	20987.05	236	88.93	4.54	.004*	5-6, 5-8
	Toplam	22199.09	239				
Okul	Gruplararası	13193.16	3	4397.72			5-6,
	Gruplariçi	59057.12	236	250.24	17.57	.000**	5-7, 5-8
	Toplam	72250.28	239				

*p <.05, **p<.001

Tablo 6 incelendiğinde, sınıf düzeyinin okul rehberlik servisine yönelik tutumları üzerindeki etkisini incelemek için tek faktörlü gruplararası varyans analizi yürütülmüştür. Öğrenciler sınıf düzeylerine göre 4 gruba (5. sınıf, 6. sınıf, 7. sınıf, 8. sınıf) ayrılmıştır. Dört sınıf düzeyi için p<.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. F (3-236) = 4.543, p=0.004. İstatistiksel anlamlılığa ulaşmasına rağmen, gruplar arasında ortalama puanlardaki gerçek farkın değerlendirilebilmesi için Eta kare kullanılarak hesaplanan etki büyüklüğü .05 olarak bulunmuştur. Bu değer Cohen'in (1988) ifadesiyle orta düzey etki anlamına gelmektedir. Tukey HSD testi kullanan Post-hoc kıyaslamaları sonucunda 5. sınıf ortalama puanının (\bar{X} = 69.66, S= 9.18), 6. Sınıf (\bar{X} = 64.06, S= 9.56) ve 8. Sınıf (\bar{X} = 63.67, S= 9.25) ortalama puanlarından anlamlı bir biçimde farklılaştıkları görülmektedir.

Benzer şekilde sınıf düzeyinin okula yönelik tutumları üzerindeki etkisini incelemek için yapılan analizler sonucunda; gruplar arasında ortalama puanlardaki gerçek farkın değerlendirilebilmesi için Eta kare kullanılarak hesaplanan etki büyüklüğü 0.18 olarak bulunmuştur. Bu değer Cohen'in (1988) ifadesiyle büyük düzeyde etki anlamına gelmektedir. Games-Howell testi kullanan Post-hoc kıyaslamaları sonucunda 5. sınıf puan ortalamalarını (\bar{X} = 139.33, S= 11.18), 6. sınıf (\bar{X} = 121.65, S= 16.13), 7. sınıf (\bar{X} = 119.48, S= 15.98) ve 8. sınıf (\bar{X} = 122.9, S= 18.07) ortalama puanlarından anlamlı bir biçimde farklılaştığı bulunmuştur.

Bu analizler sonucunda 5. sınıf öğrencilerin hem okula hem de rehberlik servisine yönelik diğer sınıf düzeylerine göre daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenilebilir.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel amacı ortaokul öğrencilerinin okula ve okul rehberlik servisine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda yapılan analizlerden elde edilen sonuçlarda okula yönelik tutum toplam puanı ile rehberlik servisine yönelik tutum toplam puanı arasında orta düzeyde ilişkinin bulunduğu görülmüştür. Benzer şekilde rehberlik servisine yönelik tutumları ile okula yönelik tutum alt boyutlarından akademik benlik, okul algısı, akran etkileşimi ile motivasyon alt boyutları arasında orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Okula yönelik tutum toplam puanı ile rehberlik servisini olumlu değerlendirme alt boyutu arasında orta düzeyde ilişkiye ulaşılmış olup rehberlik servisini olumsuz değerlendirme alt boyutu ile aralarında düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Alanyazında rehberlik servisine yönelik tutum ile okula yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen araştırmalara rastlanılamamış olsa da, birçok eğitiminin okula yönelik tutumu olumlu olan öğrencilerin okulu daha çekici bulduğu ve okulda yer alan diğer tüm birimlere yönelik de olumlu tutuma sahip oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır (Smith ve Sandhu, 2004). Bu sonuç beraberinde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal gelişimlerine de katkı sağladığını göstermektedir.

Cinsiyet değişkenine göre yapılan değerlendirmeler sonucunda; kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okula ve rehberlik servisine yönelik daha yüksek olumlu tutuma sahip oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, öğrencilerin cinsiyetlerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmene yönelik algı ve beklentileri etkilemediğini saptayan Balcı (1990), Güvendi (1980), Soykatırcı (2004) ve Tatlıoğlu (1999) öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine yönelik bakış açılarının cinsiyete göre farklılaşmamış olduğunu bulmuştur. Araştırmalarda cinsiyetin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmene yönelik algı ve beklentileri etkilemediği sonucu çıkmasının sebebini ise örneklem grubuna, rehberlik hizmetlerinden tüm öğrencilerin aynı oranda yararlanmasına, okuldaki yönetici ve öğretmenlerin rehberlik servisine yönelik algı ve beklentilerin öğrenciler üzerinde oluşturduğu etkiye, rehber öğretmenin öğrencilerle olan iletişimine, okuldaki rehber öğretmene düşen öğrenci sayısına, öğrencilerin okuldaki amaçlarına ve okuldaki rehber öğretmenin çalışmasına göre açıklamaktadırlar. Bu çalışmaların aksine kızların erkek öğrencilere göre daha yüksek tutuma sahip olmasını Ergün (1993), Görkem (1985), Kutlu (2002), Özdemir (1991), Peker (2008), Peker ve Kaygusuz (2009) ile Selen (2008) kız öğrencilerin beklenti düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olmasından kaynaklı olduğunu belirtmektedirler. Okula yönelik tutumun cinsiyet değişkeni üzerindeki etkisine bakıldığında Alıcı (2013), Sözbilir, Akıllı ve Ozan (2010) çalışmalarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Mevcut çalışmada da benzer şekilde kız öğrencilerin erkeklere göre rehberlik servisine ve okula yönelik daha yüksek olumlu tutuma sahip oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Okul/sınıf kademelerinin, öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmene yönelik algı ve beklentileri etkilemediğini saptayan Duman (1985) ve Tatlıoğlu (1999) sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir. Meşeci ve diğ. (2006) ise öğrencilerin algılarının

okul kademesine göre farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Bu çalışmaların aksine Balcı (1990), Kutlu (2002) ve Özdemir (1991) ise sınıf düzeyi yükseldikçe buna bağlı olarak öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeylerinin arttığını belirtmiştir. Araştırmalarda öğrencilerin okul/ sınıf kademelerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmene yönelik algı ve beklentileri etkilediği sonucu çıkmasının sebebi, ortaöğretim ve sonraki kademelerde rehberlik hizmet alanlarına duyulan gereksinimin artması, gelecek kaygısı, meslek sahibi olma, evlilik ve yaşamına yöne vermeye bağlanmıştır. Öğrenci yaşlarının farklı olması teknik ve yöntem olarak rehberlik hizmetlerine farklı bakmalarını etkiliyor olabilir. Mevcut çalışmada da hem rehberlik servisine yönelik tutum da 5. sınıflar ile 6.,7. ve 8. sınıflar arasında anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır. Aynı zamanda okula yönelik tutumda da 5. sınıflar ile 6. ve 8. sınıflar arasında farklılıklara ulaşılmıştır. Alıcı (2013) çalışmasında da benzer şekilde alt sınıf kademesinde yer alan öğrencilerin daha üst sınıfta öğrenim görenlere nazaran daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak sınıf seviyesi yükseldikçe okula ve rehberlik servisine yönelik tutumun da benzer şekilde değiştiği açıklanabilmektedir. Doğrudan bir çalışma olmamakla birlikte okul terki ve sınıf düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada 9. Sınıf öğrencilerinin 12. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksek okul terki risk grubunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç mevcut çalışmanın aksine sınıf düzeyi yükseldikçe okula yönelik olumlu tutumun arttığı şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ

Okula ve okul rehberlik servisine yönelik tutum toplam puanları arasında orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Rehberlik servisine yönelik tutum toplam puanı ile okula yönelik tutumun akran etkileşimi, okul algısı, akademik benlik, motivasyon alt boyutlarında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Okula yönelik tutum toplam puanları ile rehberlik servisine yönelik tutum alt boyutlarından rehberlik servisini olumlu değerlendirme ile arasında orta düzeyde bir ilişki bulunmuş ancak rehberlik servisini olumsuz değerlendirme alt boyutu ile düşük düzeyde ilişkiye ulaşılmıştır.

Erkek ve kız öğrencilerin okula ve rehberlik servisine yönelik tutum toplam puanları kıyaslandığında kızların erkeklere göre hem rehberlik servisine hem de okula yönelik daha yüksek olumlu tutuma sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Sınıf düzeyinin okul rehberlik servisine yönelik tutumları üzerindeki etkisini incelemek için tek faktörlü gruplar arası varyans analizi sonucunda 5. sınıf puan ortalamalarının, 6. sınıf ve 8. sınıf puan ortalamalarından; okula yönelik tutum toplam puanı üzerindeki etkisinde ise 5. sınıf puan ortalamalarının, 6. sınıf, 7. sınıf ve 8. sınıf puan ortalamalarından anlamlı bir biçimde farklılaştığı bulunmuştur.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Mevcut araştırma daha farklı ve daha geniş örneklem grubuyla yapılabilir.
- Mevcut çalışmada ele alınan değişkenlerin yanı sıra farklı değişkenlerde dâhil edilerek öğrencilerin okula ve okul rehberlik servisine yönelik tutumu incelenebilir.

- Okula yönelik tutum ve rehberlik servisine yönelik tutum arasındaki ilişki dikkate alınarak eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasıyla, öğrencilerin okula yönelik tutumları ve rehberlik servisine yönelik tutumlarında olumlu yönde değişiklik sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Alıcı, D. (2013). Okula yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38(168), 318-331.
- Allport, G. W. (1967). Attitudes. M. Fishbein (Ed.), *Readings in attitude theory and measurement* (s. 1-14) içinde. New York: John Wiley & Sons.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balcı, S. (1990). *Meslek liselerinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Başaran, İ. E. (2008). *Örgütsel davranış: İnsanın üretim gücü*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Bloom, B. S. (1995). İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme (Çeviri: D. A. Özçelik), İstanbul: MEB Yayıncılık.
- Cheng, S. T., & Chan, A. C. M. (2003). The development of a brief measure of school attitude. *Educational and Psychological Measurement*, 63(6), 1060-1070. <http://dx.doi.org/10.1177/0013164403251334> adresinden erişilmiştir.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd Ed.). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Duman, E. (1985). *Lise öğrencilerinin rehberlik uzmanlarından görev beklentileri ve görev beklentilerine etki eden faktörler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ergün, S. (1993). *Özel dersanelerde görevli öğretmenler ile bu dersanelere devam eden öğrencilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin beklentilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Görkem, N. (1985). *Öğrencilerin rehberlik uzmanlarında gördükleri hizmetlerle bekledikleri hizmetler arasındaki farklar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güvendi, M. (1980). *Rehberlik saatlerinde öğrenci yaşantıları ve beklentilerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, algı, iletişim* (5. Baskı). İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2008). *Günümüzde insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kepçeoğlu, M. (1987). Eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının gelişimi ve belli başlı sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 264-272.

- Kutlu, M. (2002). Üniversite öğrencilerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27(123), 22-30.
- Otrar, M., & Abbasoğlu, B. (2016). İlkokul ve ortaokul öğretmenleri için rehberlik faaliyetlerine yönelik bir tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, 145-156.
- Özdemir, İ.E. (1991). *Bazı değişkenlerin liselerdeki öğrenci, öğretmen, danışman ve yöneticilerin psikolojik danışman ve rehberlik hizmetlerinden beklentilerine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Peker, A. (2008). *Farklı liselerdeki öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin rehberlik beklentilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Sarı, M., & Cenkseven, F., (2008). İlköğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi ve benlik kavramı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2),1-16.
- Smith, C., & Sandhu, D. S. (2004). Toward a positive perspective on violence prevention in schools: Building connections. *Journal of Counseling & Development*, 82(3), 287-293
- Soykatırcı, M. (2004). *Ergenlik dönemindeki öğrencilerin okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine bakış açıları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Sözbilir, M., Akıllı, M., & Ozan, C. (2010). Yusufeli'de öğrencilerin okula karşı tutumları. *Geçmişten Geleceğe Yusufeli Sempozyumu*, 10-12 Haziran 2010, Yusufeli, Artvin.
- Tatlıoğlu, K. (1999). *Rehberlik ve psikolojik danışma servisinden beklentiler üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Uyan, Z. D. (2013). Özengen müzik eğitimi alma durumu ile okula yönelik tutum arasındaki ilişkiler. *E- Journal of New World Sciences Academy*. 8(2), 252-268. <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2013.8.2.D0131>.